

Hướng dẫn hoạt động Tự học Học phần Kế toán - Tài chính cho sinh viên Trường Đại học Hải Dương

Lê Thị Hà Anh*

*ThS. Đại học Hải Dương

Received: 17/6/2024; Accepted: 20/6/2024; Published: 26/6/2024

Abstract: Learning only achieves good results when learners have the ability to self-study, demonstrated in the ability to perceive self-study and subject knowledge, in learning skills as well as in spirit and attitude, interested in learning. The financial accounting module (KTTC) is an important module in the learning process of students at Hai Duong University. In order to improve the quality of the module in the teaching process, the author of the article points out self-study guidance. for students majoring in Financial Accounting at the School.

Keywords: Instruction, self-study, financial accounting

1. Đặt vấn đề

Kế toán tài chính (KTTC) là một trong những học phần trọng tâm trong chương trình giảng dạy tại khoa KTTC Trường Đại học Hải Dương (ĐHHD) nhằm trang bị những kiến thức chuyên ngành cho người học, giúp người học có đủ kiến thức và kỹ năng (KN) để thực hiện công tác kế toán trong các doanh nghiệp.

Trong xu thế đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) hiện nay, đặc biệt là việc áp dụng đào tạo theo học chế tín chỉ lấy người học làm trung tâm thì việc phát huy năng lực tự học của sinh viên (SV), giúp các em nắm vững học phần KTTC một cách thông suốt là thực sự cần thiết. Thông qua việc kết hợp giữa lý thuyết và thực tiễn các tình huống SV có thể vận dụng vào thực tế công việc sau này đồng thời góp phần nâng cao chất lượng bài giảng của mỗi giảng viên (GV).

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tự học và hướng dẫn tự học

*Tự học

Theo Đặng Vũ Hoạt và Hà Thị Đức: “Tự học là một hình thức tổ chức dạy học cơ bản ở đại học. Đó là một hình thức nhận thức của cá nhân, nhằm nắm vững hệ thống tri thức và KN do chính người học tự tiến hành ở trên lớp hoặc ở ngoài lớp, theo hoặc không theo chương trình và sách giáo khoa đã được quy định”.

Theo Nguyễn Cảnh Toàn: “Tự học là tự mình động não, suy nghĩ, sử dụng các năng lực trí tuệ (quan sát, so sánh, phân tích, tổng hợp...) và có khi cả cơ bắp (khi phải sử dụng công cụ) cùng các phẩm chất của mình, rồi cả động cơ, tình cảm, cả nhân sinh quan, thế giới quan (như tính trung thực, khách quan, có chí tiến thủ, không ngại khó, ngại khổ, kiên trì,

nhẫn nại, lòng say mê khoa học, ý muốn thi đỗ, biến khó khăn thành thuận lợi...) để chiếm lĩnh một lĩnh vực hiểu biết nào đó của nhân loại, biến lĩnh vực đó thành sở hữu của mình” [3;621].

Như vậy, Tự học là hoạt động tự giác, độc lập, tích cực, năng động tìm tòi, phân tích TLTK, rèn luyện KN, kỹ xảo bằng những PP phù hợp nhằm chiếm lĩnh tri thức ở một lĩnh vực nào đó của nhân loại, biến tri thức đó thành vốn tri thức của mình.

**Hướng dẫn tự học*

Đó là quá trình giúp đỡ của người dạy đối với người học, nhằm hình thành ở người học những cách thức, con đường, phương tiện tự học, tự NCKH hợp lý và hiệu quả, qua đó giúp họ không ngừng nâng cao chất lượng học tập và NCKH học của mình.

Trong quá trình dạy học, người GV cần tăng cường sử dụng các phương pháp dạy học tích cực nhằm khơi dậy hứng thú, tính sáng tạo, óc tò mò khoa học cho người học, mặt khác bên cạnh việc trang bị cho người học hệ thống tri thức, kỹ năng, kỹ xảo thì cần đặc biệt chú ý hình thành cho họ ý thức tự học, động cơ tự học đúng đắn.

2.2. Hướng dẫn tự học học phần KTTC cho SV Trường ĐHHD

Hướng dẫn tự học học phần KTTC là quá trình giúp đỡ của người dạy đối với người học, nhằm hình thành ở người học những cách thức, con đường, phương tiện tự học, tự nghiên cứu khoa học về KTTC; làm quen với các nguyên lý và khái niệm kế toán, các báo cáo tài chính bao gồm cả bảng cân đối tài sản, báo cáo thu nhập và báo cáo ngân lưu. Trong quá trình tự học học phần KTTC, muốn học tập đạt kết quả cao, trước hết SV phải hiểu đặc điểm của học phần, là bộ môn có tính thực tiễn cao. Vì vậy, việc học tập môn

KTTC phải gắn liền với việc am hiểu và nắm vững những kiến thức thực tế, vận dụng vào thực tiễn.

Học phần KTTC trang bị cho SV những kiến thức về KTTC trong doanh nghiệp như vai trò của KTTC, qui trình kế toán, các giả thuyết và nguyên tắc kế toán được vận dụng cho đến những vấn đề kỹ thuật - nghiệp vụ kế toán trên các phần hành cụ thể như: kế toán tài sản cố định, kế toán hàng tồn kho, kế toán bán hàng và cung cấp dịch vụ, kế toán doanh thu chi phí thu nhập, kế toán xác định và phân phối kết quả kinh doanh... Đặc điểm của học phần KTTC là khối lượng kiến thức nhiều, không chỉ các kiến thức về KTTC mà còn liên quan đến môi trường pháp lý của kế toán như: Luật kế toán, Chế độ kế toán, Chuẩn mực kế toán, ... Các vấn đề, tình huống (bài tập) liên quan đến học phần thông thường phải phản ánh được các tình huống kế toán phát sinh tại các doanh nghiệp ngoài thực tế.

Đồng thời, sau khi học xong học phần này người học phải có KN xử lý hạch toán các nghiệp vụ kinh tế cơ bản trong doanh nghiệp đồng thời lên được sổ sách và các báo cáo kế toán của doanh nghiệp. Ngoài ra, học phần KTTC không chỉ mang tính lý thuyết mà còn ứng dụng trong thực tế nghề nghiệp kế toán nên việc giảng dạy học phần này cũng có những nét khác biệt so với các học phần cùng chuyên ngành khác.

Để tự học học phần KTTC đạt hiệu quả, thì việc xây dựng PP học tập khoa học và việc lựa chọn hình thức học tập phù hợp có một ý nghĩa vô cùng quan trọng. Tâm lý đầu tiên của nhiều SV trong lớp khi nhìn thấy tên học phần trong thời khóa biểu đó là e ngại. Nhiều SV có suy nghĩ, đây là học phần khó học, khó nhớ, khiến SV e ngại, thậm chí là lo sợ.

Trước hết, cần nghiêm túc thực hiện những quy định trên lớp như: chuẩn bị đầy đủ giáo trình, tham khảo nguồn tài liệu, ghi chép bài... Mỗi khi bắt đầu một bài mới, chương mới, điều tưởng như đơn giản nhưng lại vô cùng quan trọng đó là nắm được cấu trúc chính của chương. Dựa trên những đề mục chính của chương, SV đóng góp ý kiến để bổ sung thêm những phần chi tiết dựa trên kiến thức SV chuẩn bị trước khi lên lớp hoặc sau quá trình thảo luận nhóm. Điều này giúp cho giờ học không còn buồn chán hay mất tập trung.

Thứ hai, SV hãy hái tham gia xây dựng bài bằng cách đặt các câu hỏi *đây là một PP* hiệu quả, nó giúp cho SV có thể nhớ bài lâu hơn và định hướng tư duy dưới sự gợi ý của GV để tự tìm ra câu trả lời hoàn thiện nhất thay vì nhận được câu trả lời ngay lúc đầu.

GV cần khuyến khích SV trả lời câu hỏi dựa vào những hiểu biết của mình.

Thứ ba, sau mỗi buổi học, SV chuẩn bị cho bài học tiếp theo dựa trên bài tập về nhà mà GV giao. Chuẩn bị bài trước khi tới lớp sẽ giúp cho việc tiếp thu bài giảng nhanh và hiểu sâu hơn. SV có thể thực hiện bằng việc học nhóm, việc học nhóm giúp cho SV hoàn thành bài tập nhanh hơn.

Thứ tư, SV chủ động thời gian học trên lớp, cố gắng tập trung cao vào bài, ghi chú lại những phần GV giảng chậm và phần hay được nhắc lại trong bài. Đó là những phần trọng tâm sẽ giúp ích cho SV nắm bắt được kiến thức bài học ngay trên lớp. GV cần tìm cách khuyến khích để cho SV tự do phát huy tính chủ động và tự giác trong việc tiếp nhận kiến thức từ sách vở và sự cần thiết của việc hiểu biết về thực tiễn.

Kế toán đòi hỏi tư duy về toán học và tính logic, tính nguyên tắc rất lớn, nên người học phải nắm vững lý thuyết, nguyên tắc kế toán để vận dụng xử lý nhiều nghiệp vụ kinh tế khác nhau phát sinh trong thực tế. Muốn tạo ra kỹ xảo chuyên môn, đòi hỏi SV phải tự học và làm bài tập thật nhiều mới tạo nên các phản xạ, xử lý tình huống nhanh và đúng. Kinh nghiệm học tốt học phần này và trở thành người hành nghề kế toán giỏi, cần thực hiện các điều sau:

+ Học lý thuyết và hiểu lý thuyết một cách tường tận

+ Đọc và làm lại nhiều lần các ví dụ mẫu những tình huống điển hình

+ Đọc và làm lại nhiều lần các bài tập có lời giải mẫu để mở rộng những tình huống sản xuất kinh doanh phát sinh trong thực tế hàng ngày.

+ Làm bài tập chưa có lời giải mẫu để kiểm tra lại sự hiểu biết của mình.

+ Tìm hiểu hệ thống chứng từ và luân chuyển chứng từ, sổ kế toán, các báo cáo tài chính do nhà nước ban hành trong các tài liệu và liên hệ một doanh nghiệp để học hỏi từ thực tế.

+ Thường xuyên theo dõi và cập nhật kiến thức từ các văn bản của Bộ Tài Chính Việt Nam, chẳng hạn các Quyết Định Thông Tư, Hướng dẫn về chế độ kế toán, chế độ tài chính, hướng dẫn thực hiện các luật thuế, ...

2.3. Quy trình hướng dẫn tự học học phần KTTC cho SV tại Trường ĐHHĐ

Đối với SV

Thứ nhất, xây dựng động cơ học tập: Bằng cách khơi gợi hứng thú học tập để trên cơ sở đó ý thức tốt về nhu cầu học tập, SV tự xây dựng cho mình động cơ học tập đúng đắn là việc cần làm đầu tiên. Bởi

vì, thành công không bao giờ là kết quả của một quá trình ngẫu hứng tùy tiện thiếu tính toán trong học tập và nghiên cứu. Có động cơ học tập tốt khiến cho con người luôn tự giác say mê học tập với những mục tiêu cụ thể rõ ràng, với một niềm tin sáng tạo bất tận.

Thứ hai, xây dựng kế hoạch và thực hiện kế hoạch học tập: Đối với bất kỳ ai muốn việc học thật sự có hiệu quả thì mục đích, nhiệm vụ và kế hoạch học tập phải được xây dựng cụ thể, rõ ràng. Trong đó, kế hoạch phải được xác định với tính hướng đích cao, tức là kế hoạch ngắn hạn, dài hạn thậm chí từng môn, từng phần phải được tạo lập thật rõ ràng, nhất quán cho từng thời điểm, từng giai đoạn cụ thể sao cho phù hợp với điều kiện hoàn cảnh của mình. Sau khi đã xác định được trọng tâm kiến thức, phải sắp xếp các phần việc một cách hợp lý logic về cả nội dung và thời gian, đặc biệt cần tập trung hoàn thành dứt điểm từng phần, từng mục kiến thức theo thứ tự được thể hiện chi tiết trong kế hoạch, điều đó sẽ giúp quá trình tiến hành việc tự học được trôi chảy, thuận lợi.

Thứ ba, tự mình nắm vững nội dung tri thức: Khối lượng kiến thức và các KN được hình thành nhanh hay chậm, nắm bắt vấn đề nông hay sâu, rộng hay hẹp, có bền vững không... tùy thuộc vào nội lực của chính bản thân người học trong bước mang tính đột phá này, bao gồm các hoạt động: Tiếp cận thông tin; xử lý thông tin; vận dụng tri thức, thông tin; trao đổi, phổ biến thông tin.

Thứ tư, tự KTĐG kết quả học tập: Việc nhìn nhận kết quả học tập được thực hiện bằng nhiều hình thức: Dùng thang đo mức độ đáp ứng yêu cầu của GV, bản thân tự đánh giá, sự đánh giá nhận xét của tập thể thông qua thảo luận, tự đối chiếu so sánh với mục tiêu đặt ra ban đầu... Tất cả đều mang một ý nghĩa tích cực, cần được quan tâm thường xuyên. Thông qua đó người học tự đối thoại để thẩm định mình, hiểu được cái gì làm được, điều gì chưa thỏa mãn nhu cầu học tập nghiên cứu, để từ đó có hướng khắc phục hay phát huy.

Đối với GV

Thứ nhất, dạy cách lập kế hoạch học tập:

Trên cơ sở đề cương học phần, vào đầu mỗi học phần, GV cần hướng dẫn SV lập kế hoạch học tập, phù hợp với điều kiện của mình, quán triệt để SV hiểu mọi kế hoạch phải được xây dựng trên cơ sở mục tiêu cụ thể và khả năng phấn đấu thực hiện, việc sử dụng và tận dụng tốt quỹ thời gian cũng cần được đặt ra để không bị động trước khối lượng kiến thức các học phần, cũng như áp lực công việc.

Thứ hai, dạy cách nghe giảng và ghi chép theo

tinh thần tự học:

Nghe giảng và ghi chép là những KN mà người học phải sử dụng trong quá trình học tập. Trình độ nghe và ghi chép của người học không giống nhau ở những học phần khác nhau, nó ảnh hưởng trực tiếp đến quá trình học tập. Mỗi người đều phải tự mình rèn luyện thói quen ghi chép để có thể có được những thông tin cần thiết về học phần, điều quan trọng là SV cần truyền đạt cho SV những nguyên tắc chính trong hoạt động nghe – ghi chép.

Thứ ba, dạy cách học bài

Vấn đề mấu chốt là dạy cách học bài. GV cần giới thiệu và hướng dẫn cho SV tự học theo mô hình các bậc thang nhận thức của Bloom, tức là học cách phân tích, tổng hợp, vận dụng tri thức vào từng tình huống thực tiễn, học nhận xét đánh giá, so sánh đối chiếu các kiến thức... Bên cạnh đó, còn phải rèn luyện năng lực tư duy logic, tư duy trừu tượng, tư duy sáng tạo để tìm ra những hướng tiếp cận mới các vấn đề khoa học.

Thứ tư, dạy cách nghiên cứu

Trước hết là dạy cách xác định đề tài, chủ đề nghiên cứu sao cho phù hợp với sở trường năng lực của mình và yêu cầu của chuyên ngành đào tạo. Tiếp đến là dạy cách lựa chọn và tập hợp, phân loại thông tin và cách xử lý thông tin trong khuôn khổ thời gian cho phép.

3. Kết luận

Tự học là yếu tố cơ bản quyết định chất lượng học tập của SV chuyên ngành Kế toán - tài chính nói riêng và chất lượng đào tạo của Trường ĐHHD nói chung, đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng nguồn lực con người và hình thành KN, thái độ tích cực, tự giác của bản thân mỗi người trong mọi mặt của đời sống xã hội. Hướng dẫn tự học khắc phục tình trạng SV thụ động, trông chờ vào sự truyền đạt một chiều của GV, dẫn đến giờ giảng trầm lắng, không tạo ra môi trường trao đổi khoa học, SV chỉ học đối phó và chỉ hiểu biết đơn thuần những kiến thức thầy giảng và những gì có trong giáo trình. GV hướng dẫn SV tự học là con đường đúng đắn để SV hoàn thiện bản thân trong quá trình hình thành và phát triển hệ thống tri thức, KN nghề nghiệp trong tương lai.

Tài liệu tham khảo

1. Cao Xuân Hạo (2001), *Bàn về chuyện tự học, Kiến thức ngày nay*, số 396. Hà Nội
2. Lưu Xuân Mới (2001), *Phương pháp dạy học đại học*, NXBGD. Hà Nội
3. Nguyễn Cảnh Toàn (1997), Nguyễn Kỳ - Vũ Văn Tảo - Bùi Tường, "*Quá trình dạy - Tự học*", NXBGD. Hà Nội